

PERMANENTNO IZOBRAŽEVANJE V SLOVENSKI ARHIVISTIKI

Mirjana Kontestabile Rovis *

UDK: 930.25(497.4):37

Mirjana Kontestabile Rovis: Permanentno izobraževanje v slovenski arhivistiki. Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja. Zbornik referatov z dopolnilnega izobraževanja, Maribor 6/2007, str. 251-256.

Izvirnik v slovenščini, izvleček v slovenščini in angleščini, povzetek v angleščini.

Od osemdesetih let prejšnjega stoletja je izobraževanje odraslih v porastu. Danes postaja tako izobraževanje nuja zaradi hitrega tehnološkega razvoja, hitrih sprememb v arhivski stroki in novih potreb okolja. Permanentno izobraževanje je namenjeno ohranjanju in nadgrajevanju znanja in sposobnosti ter razvijanju kompetenc. Oblik in izvajalcev je lahko več (posvetovanja, delavnice, tečaji, delovne skupine). Pri oblikovanju vsebin je potrebno upoštevati smernice razvoja stroke v svetu in pri nas ter potrebe in zahteve stroke same.

UDC: 930.25(497.4):37

Mirjana Kontestabile Rovis: Permanent Education of Slovenian Archivists. Technical and Field Related Problems of Traditional and Electronic Archiving. Conference Proceedings, Maribor 6/2007, pp. 251-256.

Original in Slovenian, abstract in Slovenian and English, summary in English.

Adult permanent education has been increasing since the eighties of the previous century. Because of technological development and fast changes in the archival profession such education is becoming a necessity. Permanent education is directed towards the preserving and upgrading of knowledge and development of competences. It can be carried out in more forms, as shorter professional consultations, workshops, seminars and instructions. Guidelines for the development of archival profession in the world and in Slovenia and the needs of the profession itself must be taken into account when forming the contents of such education.

UVOD

Izobraževanju odraslih v Evropi pripisujejo pomembno razvojno vlogo tudi zaradi znanstvenega in tehnološkega razvoja ter globalizacije. Permanentno izobraževanje je del "vseživljenjskega učenja", v ZDA to poimenujejo "lifelong learning". Vseživljenjsko izobraževanje poleg kompetenc prinaša tudi posameznikov celostni razvoj, osebno ustvarjalnost, preprečevanje neenakosti, spodbudo za družbeno-povezovalne dejavnosti v okolju. V Evropi in drugod po svetu je permanentno izobraževanje v porastu od 80-let prejšnjega stoletja.

POMEN POJMOV PERMANENTNO, KOMPETENCE

Permanentno je v Slovarju slovenskega knjižnega jezika pojasnjeno kot nekaj stalnega, trajnega, ki je in obstaja neomejeno dolgo, taka razlaga je tudi v slovarju tujk. Kompetenten pomeni pristojen, pooblaščen, usposobljen, poklican, tisti, ki temeljito pozna, obvlada določeno področje. V slovarju tujk je naštetemu dodano še zmožen in odgovoren.

* *Mirjana Kontestabile Rovis, višja arhivistka, arhivist za gradivo pred letom 1945, Pokrajinski arhiv Koper, Kapodistriasov trg 1 6000 Koper, Slovenija.*

PODLAGA PERMANENTNEMU IZOBRAŽEVANJU

- Memorandum o vseživljenjskem učenju Evropske komisije (Memorandum on Lifelong Learning) 2000

European Centre for the Development of Vocational Training (Cedefop) skuša doseči tako vseživljenjsko izobraževanje, ki bo v praksi uspešno.

- Konvencija Mednarodne organizacije dela št. 142 o poklicnem usmerjanju in strokovni usposobljenosti za razvoj človeških sposobnosti
- Poročilo o arhivih (The Report on Archives)

Javni arhivi so del moderne javne uprave v vseh državah Evropske unije. Zanje veljajo vrednote javne uprave, ki postaja servis občanov s poudarkom na transparentnosti in kvaliteti.

- Kodeks etike za arhiviste

9. tokčka: Arhivisti si morajo prizadevati za poklicno popolnost s sistematičnim in stalnim izpopolnjevanjem arhivskega znanja ter razširjanje svojih izkušenj, prakse in izsledkov raziskav /.../ tistim, ki pa jih nadzirajo in izobražujejo, morajo omogočiti tako usposabljanje, da bodo usposobljeni za odgovorno opravljanje svojega dela.

- Kolektivna pogodba za negospodarstvo

32. člen: ureja organizacije izobraževanja, pravice delavcev, delavni čas, namenjen izobraževanju.

- Zakon o javnih uslužbencih

XIII. poglavje govori o pravici do izobraževanja v interesu delodajalca, dolžnosti usposabljanja in izpopolnjevanja, programih izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja.

- Zakon o izobraževanju odraslih

2. člen: Izobraževanje odraslih temelji na načelu vseživljenjskega izobraževanja

ZAKAJ POTREBUJEMO PERMANENTNO IZOBRAŽEVANJE?

Zaradi sprememb v zakonodaji in stroki, zaradi smernic razvoja v svetu, zaradi razvoja novih tehnologij, zaradi novih potreb in zahtev, ki izvirajo iz okolja. Zaradi nevelikega števila arhivistov ter geografske razpršenosti, a hkrati kar poenotenega dela, je zelo dobrodošla izmenjava izkušenj in znanj, zato da iz sedanjega stanja v stroki dosežemo zeleno stanje v stroki. Za arhive je značilna velika raznovrstnost zahtev, ki so specifične za arhivsko delo (Žontar, 1995).

V devetdesetih letih je bila napisana vrsta člankov o arhivskem izobraževanju, opisano je bilo tudi izobraževanje v Nemčiji, Franciji, Italiji in Nizozemski. Konec osemdesetih let in v začetku devetdesetih let se je s problemom arhivskega šolanja in nadaljevalnega šolanja ukvarjal tudi Mednarodni arhivski svet. V članku Šolanje za potrebe arhivov je Žontar predstavil nizozemsko arhivsko šolo, kjer so menili, da bi moralo biti izobraževanje permanentno. Svet se zelo hitro spreminja in težko je vključevati nov razvoj v učne načrte standardnega programa. Lažje je slediti razvoju s specialnimi, dopolnilnimi tečaji (Žontar, 1990).

V slovenski arhivski stroki bi bilo potrebno oblikovati smernice za izvajanje permanentnega izobraževanja. Za začetek bi bila potrebna analiza potreb po izobraževanju ter opredelitev ciljnih skupin. Izobraževanje bo uspešno le, če bo sledilo konkretnim potrebam arhivistov.

PERMANENTNO IZOBRAŽEVANJE

Permanentno izobraževanje bi moralo nadgrajevati že pridobljeno formalnostrokovno kvalifikacijo, ki si jo arhivisti pridobijo z arhivskim tečajem za pripravnike in strokovnim izpitom. Tako izobraževanje udeležencem zagotavlja, da razvijajo svoje znanje in spretnosti, da so na tekočem z novostmi na določenem strokovnem področju ter da stalno pridobivajo nova znanja in sposobnosti, ki so posledica razvoja in sprememb v stroki. Oblik permanentnega izobraževanja je veliko, lahko so to predavanja, seminarji, posvetovanja, strokovna srečanja, delavnice, mentorstvo, učenje na daljavo ... Časovno gledano tako izobraževanje lahko poteka daljše ali krajše obdobje. Lahko je to vsakodnevna medsebojna izmenjava informacij, ki se nanašajo na posameznikovo stroko. Namenjeno je reševanju aktualnih problemov v stroki, eden glavnih ciljev je v množici znanja omogočiti sistemsko urejeno in pregledno znanje.

V kodeksu etike za arhiviste, ki temelji na vrednotah stroke, je v devetem členu zapisano, da arhivisti nenehno izpopolnjujejo svoje znanje in s tem prispevajo k razvoju arhivske stroke. S svojo pripadnostjo in delom lahko vplivajo na stanje kolektivnega duha in ugled stroke. Permanentno izobraževanje je povezano z motivacijo posameznika in pridobivanjem profesionalnih znanj (Južinič, 2002). Ta dva dejavnika prispevata k izboljšanju storitev v delovni organizaciji. Nevarnost permanentnega izobraževanja je, ko postane to izobraževanje samo sebi namen in ne sledi več vrednotam in motivaciji zaposlenih.

V ZDA so na svetu Ameriškega arhivskega društva sprejeli ACE - "archival continuing education", permanentno arhivsko izobraževanje, kot odgovor na hitre in kompleksne spremembe, ki se dogajajo v arhivski stroki. To izobraževanje posameznikom omogoča pridobitev znanj na vseh področjih arhivistike: arhivska teorija, zgodovinopisje, valorizacija, odbiranje, standardi itd.

Arhivistika bo kot stroka uspešna in pripravljena na enakopravno sodelovanje z ostalimi njej podobnimi strokami, če bo imela jasen koncept permanentnega izobraževanja. Za uspešne stroke je tako izobraževanje nepogrešljivo. V Sloveniji ima najverjetneje najdaljšo tradicijo permanentno izobraževanje zdravnikov. Permanentno usposabljanje delavcev v pravosodju poteka v okviru Centra za izobraževanje v pravosodju in v obliki študijskih obiskov ter medinstitucionalnega sodelovanja v programu Phare Rule of Law. Na ministrstvu so ustanovili delovno skupino, ki proučuje izboljšave na tem področju (Poročilo, 2003).

Na področju knjižničarstva je permanentno izobraževanje že utečena stalnica. Zaposleni v okviru programov izobraževanja obnavljajo, širijo in poglobljajo svoja znanja ter se seznanjajo z novostmi in njihovimi implementacijami. Izvajalci so različne institucije in organizacije, kot so NUK in Bibliotekarski izobraževalni center, Institut informacijskih znanosti Maribor (IZUM), Oddelek stalnega strokovnega spopolnjevanja pri Zavodu republike Slovenije za šolstvo, posamezna bibliotekarska društva, bibliotekarska zveza itd. Izobraževalni center se vključuje v mednarodne projekte, katerih cilj je, okrepiti delovanje že vzpostavljenih centrov v JV Evropi (Ambrožič, 2003).

Program izobraževanja pripravijo za eno leto naprej. V letu 2007 permanentno izobraževanje knjižničarjev obsega: knjižnične zbirke, izgradnja, upravljanje, digitalizacija knjižničnega gradiva in izgradnja digitalnih zbirk, informacijska dejavnost, elektronski viri, komuniciranje (komuniciranje z uporabniki), delo z uporabniki, prostovoljno delo v knjižnicah, inšpekcijski nadzor, drugi tečaji itd.

IZOBRAŽEVANJE V ARHIVIH

Arhiv republike Slovenije organizira:

- arhivski tečaj za pripravnike, kateremu sledi strokovni izpit,
- leta 2004 je potekal tridnevni tečaj paleografije,
- enodnevna izobraževanja in predavanja konservatorskega oddelka pri ARS, glede hrambe in ohranjanja arhivskega gradiva,
- izobraževanje za uporabo Infoarha.

Pokrajinski arhiv Maribor vsako leto organizira posvetovanje:

- "Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja", ki je namenjeno obravnavi strokovnih vprašanj s področja varstva dokumentarnega in arhivskega gradiva.

Arhivsko društvo Slovenije organizira posvetovanja vsaki dve leti. Vsi arhivi organizirajo izobraževanje delavcev, ki delajo z dokumentarnim gradivom.

Permanentno izobraževanje bi lahko potekalo:

- v okviru omenjenih izobraževanj, zato pa je potrebno postaviti jasne cilje in definirati program,
- v okviru delavnih skupin po področjih, ki bi spremljale novosti v stroki in reševale problematiko,
- v okviru novih tehnologij, kjer dobro zastavljen portal velikemu številu arhivistov ponuja pomoč naenkrat. Kot primer na takem portalu bi lahko bil seznam vseh zakonov, ki določajo roke hranjenja arhivskega gradiv. Tako usmeritev je lahko zaznati tudi pri projektu EURUBICA.

SKUPNI ARHIVSKI PORTAL

Portal ponuja informacije o stroki v obliki, ki jo je lažje uporabljati in je vsem dostopna.

Omogoča izmenjavo znanja, informacij, idej in virov med zaposlenimi in delovnimi skupinami ter racionalizira distribucijo informacij. Izboljša in zmanjša stroške komunikacije, omogoča kooperativno delovno okolje ter obveščanje in izobraževanje zaposlenih. Kako bi se lahko lotili izgradnje skupnega arhivskega portala?

- Oblikovanje delovne skupine. Ključno za uspeh take strani je spoznati obseg potreb končnih uporabnikov - arhivistov.
- Opredelitev odgovornosti za vsebinske in tehnične odločitve.

- Finančno ovrednotenje: dolgoročni načrt standardnega vzdrževanja, možnosti nadgradnje tehnologije.
- Vrednotenje in zbiranje vsebine. Zbiranje, dopolnjevanje in poenotenje (standardizacija) vseh gradiv, potrebnih za delovanje (zakonodaja ustvarjalcev, navodila ...)
- Promocija uporabe portala.

NAVEDENI VIRI

- *Konvencija Mednarodne organizacije dela št. 142 o poklicnem usmerjanju in strokovni usposobljenosti za razvoj človeških sposobnosti.*
- *Memorandum o vseživljenjskem učenju Evropske komisije (Memorandum on Lifelong Learning) (2000). Bruselj. Komisija Evropske skupnosti.*
- *Poročilo o arhivih (The report on Archives).*
- *Kodeks etike za arhiviste, Arhivi XX 1997, str. 14-16.*
- *Kolektivna pogodba za negospodarstvo, UL RS 34-1437/93.*
- *Zakon o javnih uslužbencih, UL RS 56/2002 z dne 28. 6. 2002.*
- *Zakon o izobraževanju odraslih, UL RS 12/1996 z dne 29. 2. 1996.*
- *Getting to work on Life Long Learning, Summary conference report. Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities, 2004.*
- *Nacionalni program izobraževanja odraslih: strokovne podlage, Ljubljana, Andragoški center Slovenije 1998.*
- *Ambrožič, M.: Izobraževanje knjižničarjev in uporabnikov knjižnic: stanje in perspektive. V: Vizija razvoja knjižničarstva: zbornik razprav (str. 127-160). Ljubljana, ZBDS, 2003.*
- *Južnič, P. (2002). Status knjižničarjev, ali kaj lahko storimo?. V: Knjižnice in javnost/ Strokovno posvetovanje Zveze bibliotekarskih društev Slovenije, Bled 14.-16. oktober 2002. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, 2002, str.189-204.*
- *Žontar, J. (1995): Vprašanje arhivskega šolanja na univerzi v Vzhodni in Srednji Evropi. V Arhivi XVIII, 1995, str. 52-53.*
- *Žontar, J. (1990): Šolanje za potrebe arhivov. V: Arhivi XIII, 1990, str. 125-127.*
- *ACE - "archival continuing education", <http://www.archivists.org/prof-education/ace.asp>, 12. 2. 2007.*
- *Poročilo o napredku RS pri vključevanju v Evropsko unijo, junij 2003, http://www.svez.gov.si/si/dokumenti/temeljni_dokumenti/porocila_o_napredku_republike_slovenije_pri_vkljucevanju_v_evropsko_unijo/, 12. 2. 2007.*

SUMMARY

PERMANENT EDUCATION OF SLOVENIAN ARCHIVISTS

Every archivist, irrespective of his position of employment or professional title, must be well informed about novelties in legislation, profession, society and technology. Because of technological development and new forms of Internet access, we face new challenges and continuously gain new knowledge. The aim of permanent education is to supplement formal education with broadening and deepening of professional knowledge and mostly the presentation of new trends and novelties in the profession. Permanent education is an upgrade of archival course for trainees. It can be carried out in more forms, as shorter professional consultations, workshops, seminars, instructions, self-education and e-education.

It is important that permanent education consists of a theoretical and practical part. In Europe and worldwide, permanent education has been increasing since the eighties of the previous century. The necessity of permanent education is directed by a wide spectre of archival work: systematic arrangement and describing, issuing of guidelines which are connected to the knowledge of sectoral legislation, education of people working with records, mentorship, lecturing school groups, use of new technologies, etc. Permanent education is also referred to in the 9th article of Archival Code, which says that archivists must systematically upgrade their knowledge and exchange experiences and newly acquired knowledge. They should follow the process of archival work and with their suggestions make possible that from today's situation in the profession we pass over to the desired situation.